

за допомогою котрого забезпечується виконання поставлених перед виробництвом завдань.

Також сьогодні необхідне здійснення певних організаційно-економічних змін у діяльності аграрних підприємств та процесах формування і використання ресурсів, які сприяли б забезпеченню продовольчої безпеки держави, розвитку сільських територій та досягненню цілей діяльності окремих виробничих структур. При цьому ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств потрібно розглядати як сукупність взаємопов'язаних ресурсів (земельних, матеріально-технічних та людського капіталу), які можуть використовуватись не тільки у виробничому процесі, але й у фінансовій, соціальній та інших сферах діяльності господарства. Проблема ресурсного забезпечення сільськогосподарських підприємств ускладнюється тим, що через причини, серед яких економічна криза в АПК, нестабільність цінового механізму та фінансової політики держави, аграрний сектор не є інвестиційно привабливою сферою. Оновлення матеріально-технічної бази відбувається на незадовільному рівні. Як результат, зменшується можливість інтенсифікації виробництва, недотримуються строки виконання сільськогосподарських робіт, знижуються показники валового збирання і відповідно рентабельність агроформувань [7, с. 20-27.].

Узагальнення і висновки. Важливою проблемою на сучасному етапі розвитку економіки є правильний вибір напрямів щодо ефективного використання виробничих ресурсів сільського господарства, а також формування ресурсного потенціалу, який необхідний для виробництва сільськогосподарської продукції.

Для забезпечення ефективного процесу використання ресурсного потенціалу необхідно звертати увагу на сукупність факторів, які впливають на його ефективність. Прибутковість сільськогосподарських підприємств залежить не лише від наявності матеріальних і нематеріальних ресурсів, а також від того, наскільки вміло і правильно підібрані кадри. Адже від високої кваліфікації персоналу залежить ефективне використання ресурсів. Також важливу роль під час ресурсного забезпечення підприємств відіграє механізм державної підтримки виробників сільськогосподарської продукції.

Література

1. Андрийчук В.Г. Эффективность использования производственного потенциала в сельском хозяйстве / В.Г. Андрийчук. – К. : Изд-во "Економіка", 1983. – 280 с.
2. Волощук С. Оцінка ресурсного потенціалу у розвитку підприємництва / С. Волощук // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2000. – № 12. – С. 47-52.
3. Гончарова С.М. Тлумачний словник економіста / за ред. проф. / С.М. Гончарова – Рівне : Вид-во НУВГП, 2008. – 264 с.
4. Миско К.М. Ресурсный потенциал региона (теоретические и методологические аспекты исследования) / К.М. Миско. – М. : Изд-во "Наука", 1991. – 94 с.
5. Мамалуй О.О. Основы экономической теории : підручник / О.О. Мамалуй, О.А. Гриценко, Г.Ю. Дарнопих та ін. / за заг. ред. О.О. Мамалуй. – К. : Вид-во "Юрінком Інтер", 2003-480 с. – Бібліон.: С. 468-470.
6. Прохоров А.М. Большая Советская Энциклопедия. – В 30-ти т. / Гл. ред. А.М. Прохоров. – Изд. 3-е, [перераб. и доп.]. – М. : Изд-во "Советская Энциклопедия", 1975. – Т. 20. – 608 с.
7. Садовніков О.А. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами в умовах міжнародних і національних стандартів / О.А. Садовніков // Аудитор України : зб. наук. праць. – 2008. – № 10. – С. 20-27.

8. Сердак С.Е. Принципи ефективного управління ресурсами суб'єктів господарювання / С.Е. Сердак // Академічний огляд : наук.-практ. журнал. – 2008. – № 2. – С. 83-88.

9. Юрчишин В.В. Розбудова системного державного управління сільським господарством / В.В. Юрчишин // Економіка АПК : міжнар. наук.-виробн. журнал. – 2005. – № 6. – С. 3-17.

Бодак Г.И. Проблема эффективности использования ресурсного потенциала аграрных предприятий

Обоснованы и исследованы сущность и структура ресурсного потенциала, его влияние на деятельность и производство на предприятии. Предложены пути совершенствования ресурсного потенциала предприятия, поскольку эффективное функционирование любого предприятия является практически невозможным без качественного и экономически обоснованного развития его ресурсного потенциала.

Ключевые слова: ресурсы, потенциал, развитие, предприятие, экономика, деятельность, земля, факторы, отрасль, персонал, финансы, кризис, производство.

Bodak G.I. A problem of efficiency using the resource potential at agrarian enterprises

The essence and structure of resource potential, its impact on the operation and production at the company are substantiated. The ways for improving the resource potential of the enterprise are suggested. The effective functioning any business is almost impossible without high-quality and economically sound development its resource potential.

Keywords: resource potential, development, enterprise, economy, operation, land, factors, industry personnel, finance, crisis, production.

УДК 332.1

Доц. Т.І. Городиський, канд. екон. наук –

Дрогобицький державний педагогічний університет ім. Івана Франка

ПОТРЕБА ТА ОСОБЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ АГЛОМЕРАЦІЇ "ДРОГОБИЧЧИНА"

Обґрунтовано потребу стратегічного планування розвитку регіональної агломерації "Дрогобиччина" як обов'язкової умови стійкого розвитку регіону, проаналізовано принципи стратегічного планування розвитку регіону, розкрито особливості розробки стратегії розвитку агломерації в сучасних умовах. Запропоновано практичний механізм формування робочої групи з розробки стратегії розвитку регіональної агломерації "Дрогобиччина".

Ключові слова: агломерація, стратегічне планування, кластер, принципи стратегічного планування, розвиток регіону, стратегія, SWOT-аналіз.

Постановка завдання. Розкрити потребу розроблення стратегії розвитку регіональної агломерації як обов'язкової умови її ефективного функціонування, запропонувати принципи та визначити особливості стратегічного планування розвитку агломерації.

Вступ. Формування конкурентних переваг, жорстка конкурентна боротьба за фінансово-інвестиційні, інтелектуальні, інформаційні ресурси та інноваційні технології, яку ведуть між собою суб'єкти господарювання, території та країни, загалом зумовлює потребу ефективного використання наявних економічних ресурсів, концентрації їх на стратегічно важливих напрямках діяльності, формуванні так званих "точок росту", які можуть репрезентувати суб'єкта господарювання чи територію на внутрішньому та зовнішньому ринках. Саме ці завдання покликаний вирішити механізм стратегічного плану-

вання розвитку території. Відомі різні підходи та методології розроблення стратегічного плану розвитку території, однак вони стосуються однорідних територій з єдиним центром управління, а що стосується таких складних утворів як агломерація, то тут необхідно вносити істотні корективи та шукати нові механізми реалізації процесу стратегічного планування.

Основна частина. Агломерація – особлива форма територіальної концентрації різноманітних ресурсів, яка становить багатокomпонентну динамічну систему суміжних поселень, що формується навколо одного чи кількох центрів економічної активності, взаємопов'язаних:

- 1) тісними економічними зв'язками, базованими на принципах маятникової міграції;
- 2) транспортною та комунальною інфраструктурою;
- 3) тісними соціальними, екологічними і культурними взаємовідносинами [1].

Регіональна агломерація "Дрогобиччина" була утворена як асоціація органів місцевого самоврядування міст Дрогобича, Борислава, Трускавця, Стебника, смт Східниці та сусідніх населених пунктів Дрогобицького району. Ці населені пункти становлять групу сусідніх міст, які мають інтенсивні економічні, політичні, культурно-побутові зв'язки за рахунок спільного ринку праці, однакової системи цінностей місцевого населення та національно-ментальних чинників, спільної історії. Незбалансований економічний розвиток даної агломерації призвів до того, що розвиток одного міста суперечить розвитку іншого та регіону загалом. Зокрема, розвитку курортно-рекреаційного комплексу міста Трускавця та смт Східниці перешкоджає неефективне функціонування підприємств паливно-енергетичного комплексу міст Дрогобича та Борислава, а також хіміко-технологічних підприємств міст Стебника, Дрогобича та Борислава (табл. 1 [2]).

Табл. 1. Перелік екологічно небезпечних об'єктів Дрогобиччини

№ з/п	Підприємство	Вид діяльності	Відомча підпорядкованість
1	АТ "НПК "Галичина"	Переробка нафти	Міністерство палива та енергетики
2	ДВАТ "Магістральні нафтопроводи "Дружба"	Транспортування нафти	НАК "Нафтогаз України"
3	ЗАТ "Західтранснафтопродукт"	Транспортування нафтопродуктів	НАК "Нафтогаз України"
4	ПУ "Прикарпат-Транснафтопродукт"	Транспортування нафтопродуктів	НАК "Нафтогаз України"
5	Стебницьке ДГХП "Полімінерал"	Видобуток калійних солей	Державний комітет промполітики
6	НГВУ "Бориславнафтогаз"	Видобуток нафти і газу	НАК "Нафтогаз України"
7	Продуктопровід заводу "Поліолефіни" ВАТ "Оріана"	Транспортування палива	ВАТ "Оріана", Росія
8	УМГ ДК "Львівтрансгаз"	Транспортування природного газу	НАК "Нафтогаз України"
9	Полігони твердих побутових відходів м. Дрогобича, м. Стебника, м. Трускавця і м. Борислава	Захоронення відходів	Дрогобицька міська рада Стебницька міська рада Трускавецька міська рада Бориславська міська рада

З іншого боку, регіональний ринок Карпатського рекреаційно-оздоровчого комплексу (Трускавець, Східниця, Моршин) потребує забезпечення екологічними і високоякісними продуктами харчування. Вирішення цього завдання під силу Дрогобицькому району, який володіє значним природним потенціалом для розвитку аграрного підприємництва.

Тому, збалансування розвитку агломерації потребує проведення відповідних наукових досліджень, розроблення та реалізації нових організаційно-управлінських та правових механізмів регуляції розвитком, відкриття нових інвестиційних потоків.

Оскільки агломерація – це система, її розвиток не може бути хаотичним, а тому потребує здійснення процедури планування, зокрема стратегічного планування. Отже, потреба здійснення стратегічного планування розвитку території зумовлено факторами, які можна розділити на три групи загальносвітові, загальнодержавні, місцеві [3]. До загальносвітових тенденцій, які спонукають до стратегічного планування розвитку територій України, потрібно віднести:

- посилення міжрегіональної конкурентної боротьби за фінансові інвестиційні ресурси, інноваційні технології, інтелектуальний капітал;
- активізацію глобалізаційних та міжрегіональних операційних процесів;
- пришвидшення змін у зовнішньому середовищі, потребу швидкої адаптації до них.

До загальнодержавних тенденцій, які спонукають до стратегічного планування розвитку територій України, потрібно віднести: можливість ефективного, раціонального, контрольованого використання державних бюджетних коштів; подолання диспропорцій у рівнях регіонального розвитку. До місцевих тенденцій, які спонукають до стратегічного планування розвитку територій України, потрібно віднести:

- децентралізація системи управління, надання органам місцевого самоврядування більших повноважень;
- потреба спадковості реалізації політики розвитку регіону;
- формування та розвитку системи конкурентних переваг регіону.

Стратегічне планування розвитку регіону має ґрунтуватись на таких принципах (табл. 2[4]).

Оскільки основною загрозою для будь-якої стратегії є можливість її невиконання, важливими принципами стратегічного планування розвитку регіону повинні бути принципи: *забезпеченості* – встановлення будь-якої цілі повинно спиратись на фактичні, наявні ресурсні можливості регіону; *реалістичності* – усі стратегічні, операційні цілі та завдання стратегії повинні бути досяжними; *несуперечності* – досягнення однієї встановленої цілі не повинно перешкоджати досягненню іншої мети.

Отже, стратегічне планування – це формалізований процес довготермінового планування, за допомогою якого організація, регіон чи територіальна громада визначає основні напрямки розвитку, систему проміжних цілей, методи, ресурси та інструменти їх досягнення.

Результати проведеного опитування свідчать, що в Україні застосовують такі підходи до розроблення стратегії [4]:

- 1) орган влади доручає розроблення стратегії своїм підрозділам;
- 2) стратегію на конкурсних засадах розробляють консультативна організація, науково-дослідна установа, вищий навчальний заклад тощо, які мають потенціал для опрацювання стратегії;
- 3) до розроблення стратегії залучають міжнародних експертів, робота яких фінансується з міжнародних фондів або донорських організацій;
- 4) застосовують змішаний підхід.

Табл. 2. Принципи стратегічного планування розвитку регіону

Принципи	Змістовність принципів стратегічного планування регіонального розвитку
<i>Об'єктивність</i>	Опертя на попередні досягнення, досвід та об'єктивну інформацію зібрану під час розроблення стратегії
<i>Цілепокладання</i>	Чітке формулювання мети та конкретних стратегічних цілей
<i>Результативність</i>	Спрямування всіх заходів, внесених до стратегії, на досягнення поставлених цілей
<i>Ефективність</i>	Визначення кількісного виразу співвідношення витрат і результатів поліпшення економічного та соціального стану території
<i>Пріоритетність</i>	Включення до стратегії головних напрямків, реалізація яких дасть змогу забезпечити гармонійний розвиток території
<i>Компетентність</i>	Забезпечення відповідності кола питань, на вирішення яких спрямована стратегія, та компетенції органів управління територіальним розвитком
<i>Комплексність</i>	Створення диверсифікованої та інноваційної економічної структури, базованої на соціальному консенсусі
<i>Спадкоємність</i>	Залучення до процесу розроблення представників усіх зацікавлених сторін задля забезпечення спадковості в реалізації розробленої стратегії
<i>Альтернативність</i>	Опрацювання альтернативних варіантів під час розроблення стратегії
<i>Прозорість</i>	Забезпечення прозорості процесів розроблення та реалізації стратегії, широке висвітлення їх у ЗМІ, залучення до них зацікавлених сторін
<i>Ситуаційність</i>	Виявлення, оцінювання, врахування впливу внутрішніх чинників та зовнішнього середовища, можливих варіантів розвитку залежно від їх комбінації

На наш погляд, саме змішаний підхід буде оптимальним для розроблення стратегії регіональної агломерації "Дрогобиччина". Застосування цього підходу дасть змогу:

- отримати синергетичний ефект від поєднання інтелектуального потенціалу та зусиль групи фахівців-експертів (зокрема до такої групи могли б увійти фахівці Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка та Інституту підприємництва та перспективних технологій Львівської політехніки) з потенціалами представників територіальних громад суб'єктів агломерації;
- спиратись у процесі створення стратегії розвитку на ресурсний потенціал усіх партнерів та зацікавлених сторін – потенційних учасників розвитку території;
- отримати можливість застосовувати різноманітні технології та інструменти планування, в тому інноваційні.

Не існує чітко закріпленої універсальної послідовності виконання робіт з розроблення стратегій розвитку. Однак заслуговує на увагу запропонована модель стратегічного планування розвитку регіону, яку розроблено на

основі узагальнення наявних підходів, зокрема положень Методичних рекомендацій щодо розроблення регіональних стратегій розвитку, затверджених наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції № 224 від 29 червня 2002 року і найкращих практик стратегічного планування, що склалися в Канаді, країнах Європи та Україні [4]. Ця модель передбачає виконання в процесі планування таких етапів:

- 1) підготовчий (ініціювання розроблення стратегії, аналіз зацікавлених сторін, формування робочих груп, формування секретаріату, підготовка плану інформування та залучення громадськості);
- 2) формування бачення розвитку регіону;
- 3) аналіз регіону (оцінювання соціально-економічного стану регіону, SWOT-аналіз регіону, TOWS-аналіз регіону (матриця стратегічного вибору);
- 4) формування пріоритетів цілей і дій (визначення стратегічних пріоритетів розвитку регіону, визначення операційних цілей та дій);
- 5) схвалення та впровадження стратегії (схвалення (легітимізація) стратегії, впровадження стратегії);
- 6) моніторинг та оцінювання реалізації стратегії (моніторинг реалізації стратегії, оцінювання та перегляд стратегічного плану).

Важливим і складним завданням першого етапу стратегічного планування є формування робочої групи. На сьогодні усі спроби створити таку групу та ініціювати розроблення стратегії розвитку регіональної агломерації "Дрогобиччина" не дали бажаного результату, оскільки – це добровільне об'єднання, яке не володіє власними фінансовими ресурсами. Тому невідкладними завданнями є створення структурної одиниці, яка б володіла певними фінансовими ресурсами або могла їх залучити, була зацікавлена у гармонійному розвитку всієї території агломерації, могла контролювати та сприяти впровадженню розробленої стратегії. Такою одиницею на сучасному етапі розвитку, оскільки агломерація є одномандатним виборчим округом, може бути депутат Верховної Ради України, обраний по цьому одномандатному округу, а його передвиборча програма повинна містити основні цілі та завдання стратегії. До робочої групи повинні обов'язково увійти представники усіх суб'єктів агломерації, які мають досвід розроблення стратегій розвитку.

Наступним етапом стратегічного планування повинен бути аналіз регіону, а вже на основі отриманого результату повинні бути сформовані бачення розвитку агломерації та пріоритетні цілі та завдання.

На погляд багатьох науковців [2, 5, 6] збалансування розвитку агломерації можливе шляхом побудови регіонального агломеративного кластера як регіональної інноваційної системи, яка становить мережу галузевих кластерів, інноваційних систем та, відповідно, інноваційних структур регіону і забезпечуватиме стійкий розвиток усіх сфер його діяльності. Тому, для регіональної агломерації "Дрогобиччина" пропонується створити та реалізувати моделі машинобудівного, паливно-енергетичного, хіміко-технологічного, агропромислового, рекреаційного, освітнього та медичного кластерів.

Висновки. Оскільки агломерація – це система, її розвиток не може бути хаотичним, а тому потребує здійснення процедури планування, зокрема стратегічного планування.

Оскільки основною загрозою для будь-якої стратегії є можливість її невиконання, важливими принципами стратегічного планування розвитку регіону повинні бути принципи: *забезпеченості* – встановлення будь-якої цілі повинно спиратись на фактичні, наявні ресурсні можливості регіону; *реалістичності* – усі стратегічні, операційні цілі та завдання стратегії повинні бути досяжними; *несуперечності* – досягнення однієї встановленої цілі не повинно перешкоджати досягненню іншої цілі. Отже, стратегічне планування – це формалізований процес довготермінового планування, за допомогою якого організація, регіон чи територіальна громада визначає основні напрямки розвитку, систему проміжних цілей, методи, ресурси та інструменти їх досягнення.

Процес розроблення стратегії розвитку Регіональної агломерації "Дрогобиччина" повинен очолити представник агломерації у вищому законодавчому органі країни. До робочої групи повинні обов'язково увійти представники усіх суб'єктів агломерації, які мають досвід розроблення стратегій розвитку, фахівці-експерти вищих навчальних закладів, які функціонують на території агломерації.

Література

- [Electronic resource]. – Mode of access http://www.linc.com.ua/documents/storage/120517_Irpin_Parasyuk_Agglomerations.pdf.
- Одрехівський М.В. Маркетингово-орієнтоване управління рекреаційними інноваційними підприємствами / Микола Васильович Одрехівський. – Дрогобич : РВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2009. – 488 с.
- [Electronic resource]. – Mode of access <http://www.soskin.info/ea/2006/9-10/20060918.html>.
- Боврон Б. Розроблення та впровадження стратегічного плану розвитку регіону : практич. посібн. / Б. Боврон, А. Вігода, Г. Девідсон, В. Мамонова, І. Федів, І. Санжаровський / за ред. І. Санжаровського. – К. : Вид-во К.І.С., 2008. – 214 с.
- Федулова Л. Розвиток національної інноваційної системи України / Л.І. Федулова, М.Т. Пашута // Економіка України. – 2005. – № 4. – С. 35-47.
- Asheim B. Location, agglomeration and innovation: Towards regional innovation system in Norway / B. Asheim, A. Isaksen // STEP GROUP Report 13-96. – Oslo, 1996. – 64 p.

Городиский Т.И. Необходимость и особенности стратегического планирования развития региональной агломерации "Дрогобиччина"

Обоснована необходимость стратегического планирования развития региональной агломерации "Дрогобиччина" как необходимого условия устойчивого развития региона, проанализированы принципы стратегического планирования развития региона, раскрыты особенности разработки стратегии развития агломерации в современных условиях. Предложено практический механизм формирования рабочей группы с разработки стратегии развития региональной агломерации "Дрогобиччина".

Ключевые слова: агломерация, стратегическое планирование, кластер, принципы стратегического планирования, развитие региона, стратегия, SWOT-анализ.

Horodysky T.I. Necessity and features of strategic planning of regional agglomeration "Drohobychyna"

The necessity of strategic planning for regional agglomeration "Drohobychyna" as a prerequisite for sustainable development of the region is substantiated, principles of strategic planning for the region are analyzed. The features of agglomeration development strategy in today's environment are revealed. Practical mechanism of formation of a working group on the development strategy for regional agglomeration "Drohobychyna" is proposed.

Keywords: agglomeration, strategic planning, cluster, principles of strategic planning, regional development, strategy, SWOT-analysis.

УДК 657.1:655

Доц. А.М. Должанський, канд. екон. наук;
магістрант Н.М. Гранчук – Львівська КА

КРИТИЧНИЙ АНАЛІЗ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ОПЕРАЦІЙ З ГРОШОВИМИ КОШТАМИ ТА ЇХ ЕКВІВАЛЕНТАМИ

Проведено систематизацію нормативно-правової бази, яка регулює бухгалтерський облік грошових коштів та їх еквівалентів. Розглянуто теоретичні аспекти обліку грошових коштів та їх еквівалентів. Нормативне регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів схематично представлено як ієрархічну піраміду з шести рівнів.

Ключові слова: грошові кошти та їх еквіваленти, нормативне регулювання бухгалтерського обліку, Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності, розрахункові операції, відповідність нормативно-правового регулювання.

Вступ. Більшість операцій, що відбуваються на підприємстві, пов'язані з придбанням, виробництвом і продажем товарів та послуг і отже, оплатою та одержанням грошових коштів та їх еквівалентів. Оскільки вони мають здатність обертатись, ступінь ризику помилок в обліку та контролю на цій ділянці обліку є досить великий. Тому важливим завданням є організація обліку грошових коштів та їх еквівалентів з метою забезпечення гарантій для користувачів фінансової звітності щодо достовірності, реальності, повноти і законності наведеної інформації про неї. Отже, питання обліку грошових коштів та їх еквівалентів є актуальним.

Актуальність теми. Проблеми організації нормативно-правового регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів досліджували провідні вчені: Ф. Бутинець, Л. Гуцаленко, В. Жук, Г. Кірейцев, Т. Маренич, В. Пархоменко, Н. Петренко, Н. Пилипів, М. Пушкар, Л. Сук.

Однак постійні зміни в законодавстві сприяють виникненню нових проблемних аспектів в обліку грошових коштів. Серед існуючих облікових проблем стосовно руху та наявності грошових коштів потрібно виокремити: правильне відображення грошових коштів та їх еквівалентів у фінансовій звітності; оптимізація надходжень і виплат готівки та формування інформаційної бази даних для аналізу отриманих і втрачених вигод від проведених заходів; повнота та своєчасність відображення в системі обліку руху грошових коштів; матеріально-технічне та організаційне забезпечення ведення обліку грошових коштів. Усі названі вище проблеми мають спільний "знаменник" – нормативно-правова база покладена в основу проведення фінансово-господарських операцій за цією топологічною сферою обліку. Розглянемо більш детально актуальне питання – нормативно-правове регулювання бухгалтерського обліку грошових коштів та їх еквівалентів.

Метою дослідження є вивчення та проведення систематизації нормативно-правової бази, що регулюють бухгалтерський облік грошових коштів та їх еквівалентів. Виходячи з поставленої мети, можна сформулювати завдання: вивчення теоретичних аспектів обліку грошових коштів та їх еквівалентів; на підставі узагальнених даних дослідження висунути рекомендації та пропозиції щодо обліку, аналізу і контролю.